

Rola i znaczenie sportu szkolnego w ogólnym procesie wychowania dzieci i młodzieży

EMILIA ŁAPIŃSKA

MODM BCE

Wychowanie ...

Wychowanie to **świadomie organizowana działalność społeczna oparta na stosunku wychowawczym między wychowankiem a wychowawcą, której głównym celem jest wywołanie zamierzonych zmian w osobowości wychowanka oraz formowanie i kształtowanie osobowości.**

Wychowywać to tak przygotowywać do zadań i ról życiowych, aby uspołecznic wychowanka.

Wychowywać to kształtować osobowość na różnych etapach i w różnych dziedzinach życia. Poprzez zdobywanie nowych doświadczeń wzbogaca się wiedzę o świecie, rozwija cechy charakteru, zainteresowania, poglądy czy też postawy społeczno-moralne. Prawidłowy rozwój jednostki zależy przede wszystkim od jej zadatków organicznych, własnej pracy wewnętrznej, własnej aktywności oraz wpływu oddziaływania wychowawczego.

Sport...

Współcześnie **sport jest dynamiczną formą życia społecznego, integralnym składnikiem potrzeb i czynnikiem rozwoju człowieka.**

Sport **rozwija indywidualne uzdolnienia i zalety duchowe, ukazuje wartości, określa własne prawa i zasady, uczy również przyjaźni, sprawiedliwości, odpowiedzialności, wytrwałości, cierpliwości oraz demokracji. Niewątpliwie trening sportowca jest wieloaspektowym procesem pedagogicznym i wychowawczym.**

Tak jak w życiu każdy człowiek doświadcza różnych trudności, słabości, ograniczeń, również każdy sportowiec i zawodnik w sposób szczególny zмага się ze słabościami i ograniczeniami ciała. Niemniej poprzez hartowanie swojej psychiki, pracę nad sobą, swoimi wadami i słabościami dąży on do mety i zwycięstwa.

Wartość sportu

Korzystnie wpływa on na ogólny rozwój człowieka.

Jest sposobem osiągnięcia wysokiej kondycji, szczęścia, przyjemności, a także budowania relacji z innymi i realizowania się zawodowo.

„Sport to zdrowie”

Redukuje stres, poprawia nastrój i krążenie, wzmacnia system immunologiczny, przyspiesza przemianę materii i wpływa na obniżenie masy ciała.

Zdaniem jednego z teoretyków wychowania fizycznego Władysława Osmolskiego

„wpływ ćwiczeń fizycznych nie ogranicza się rozwinięciem mięśni, wytrzymałości oraz zręczności, ale sięga głębiej, tj. do usposobienia, charakteru i umysłu”.

„Sport to zdrowie”

Badania dowodzą, że **zainteresowanie dziecka sportem będzie procentowało**. Wzmocni się i ciało, i duch. Dziecko będzie bardziej **sprawne, nabierze tężyzny fizycznej, a sport zapewni prawidłowy rozwój fizyczny i psychiczny**.

Okazuje się, że dzieci które uczęszczały do klas sportowych lub też systematycznie trenowały jakiś sport, osiągają bardzo dobre wyniki w nauce. Dzięki uporowi potrafią osiągać zamierzone cele, łatwiej zmotywować je do rozwoju, a zmęczenie fizyczne i krótki odpoczynek pozwalają dziecku racjonalnie podzielić czas między treningi a naukę.

Wpływa, także na świat wartości i wychowanie młodego człowieka.

Sport ma wpływ na **kształtowanie poczucia pewności siebie i tak ważnej w życiu asertywności**. Jest to niezwykle istotne, jeśli chodzi o młodych ludzi, którzy często ulegają złemu wpływowi grupy. Stąd oczywiście wynikają różnego rodzaju problemy, którym skutecznie może zapobiegać regularne uprawianie sportu. Dodatkowo **dziecko może poznać tam równolatków, którzy mają podobne ambicje i zainteresowania**.

Uprawianie sportu wiąże się z **wytrwałością, systematycznością i zasadami fair play**, które obowiązują przecież i widoczne są w wielu dyscyplinach.

Sporty drużynowe uczą też **młodych ludzi zasad dobrej współpracy czy umiejętności rezygnacji z własnych ambicji na rzecz sukcesu całej drużyny**.

Trenerzy kształcą też inną ważną umiejętność, która wielokrotnie przydaje się w „dorosłym” życiu. Mowa o **umiejętności ponoszenia porażki, a jednocześnie cieszenia się z sukcesu kogoś, kto tym razem okazał się od nas lepszy**.

Sport i aktywna rekreacja **zaspokajają naturalną potrzebę ruchu i usprawniają zdolności adaptacyjne**, a wysiłek fizyczny jest niezbędny w **prawidłowym rozwoju organizmu**, gdyż **kształtuje układ mięśniowy, stymuluje pracę serca i układu nerwowego, kształtuje cechy osobowości** – np. zdyscyplinowanie, wytrwałość, odpowiedzialność, współkreowanie w zespole; **zapobiega chorobom cywilizacyjnym: metabolicznym** (miażdżyca, otyłość), **przeciążeniom układu nerwowego** (nerwice, choroba wrzodowa), **urazowym oraz chorobom wynikającym ze szkodliwych, tj. toksycznych wpływów środowiska** (Rodniański, 1997, s. 329-340).

Sport szkolny...

Stefan Wołoszyn (1998) stwierdza,

iż sport szkolny odgrywa dużą rolę w wychowaniu.

Jest źródłem samorealizacji ucznia, źródłem radości i silnych przeżyć emocjonalnych,

jest wszechobecny w wychowaniu i rozwoju jednostki,

jest płaszczyzną przyjaznych i życzliwych kontaktów z rówieśnikami,

kształtuje umiejętność podporządkowania się jednostki grupie,

uczy dzieci oraz młodzież dobrej organizacji

i wykonywania solidnie pracy, poprawia stan zdrowia, rozwija obowiązkowość, dyscyplinę,

systematyczność, poprawia wyniki w nauce.

Do wartości utrwalanych przez uczniów i rozwijanych na drodze sportu szkolnego Janusz Bielski (2005) zaliczył:

- 1) **Wartości poznawcze:** poznawanie zasad, reguł, przepisów występujących zarówno w konkurencjach indywidualnych jak i zespołowych; nabywanie podstawowej wiedzy z zakresu rozwoju fizycznego i motorycznego; hartowanie organizmu; zachowania się poszczególnych układów pod wpływem wysiłku fizycznego.
- 2) **Wartości estetyczno – artystyczne:** sport szkolny poprzez specyficzne ćwiczenia przyczynia się do **rozwijania poczucia piękna, harmonii, rytmu, dokładności, tempa.**
- 3) **Wartości społeczne:** grupa, drużyna, zespół sportowy to doskonały teren współwystępowania różnych procesów, **więzi, relacji, które zachodzą pomiędzy jednostką a zbiorowością.** Można to określić wychowaniem do życia w społeczeństwie.
- 4) **Wartości moralne:** poprzez uczestnictwo w zajęciach sportowo – rekreacyjnych, rozgrywkach, zawodach sportowych dąży się do **rozwaju: braterstwa, przyjaźni, honoru, odpowiedzialności, sprawiedliwości czy też uczciwości.**

Dziękuję za uwagę

5) **Wartości witalne:** sport szkolny wpływa dodatnio na **rozwój fizyczny, motoryczny i zdrowie.**

6) **Wartości pragmatyczne:** udział w systematycznych zajęciach sportowych, treningu indywidualnym są **podstawą do rzetelnej, solidnej pracy, pozwalają rozwijać talent, uczyć zaradności.**

7) **Wartości materialne:** sport szkolny traktowany jest jako podłoże sportu wyczynowego czy zawodowego, **może stać się szansą dla wielu osób na zdobycie pieniędzy, sławy, majątku.**

8) **Wartości hedonistyczne:** sport szkolny **zaspokaja potrzeby związane z rozrywką, zabawą, radością.**

Zasada fair play jako ideał wychowawczy

Ogromną rolę w sporcie szkolnym odgrywa zasada fair play i jej ideał wychowawczy. „Do dobrego i dobroczynnego rozwijania, uprawiania i użytkowania sportu trzeba być wychowanym.

Jest to sprawa m.in. odpowiedzialności moralnej i «sumienia moralnego» wszystkich tych, którzy związani są ze sportem” (Nowocień 2001).

Moralna postawa sportowca (fair play) przejawia się w:

- bezinteresownym poszanowaniu reguł gry,
 - szacunku dla przeciwnika,
 - zachowaniu równych szans w walce,
 - niewykorzystywaniu przewagi losowej,
 - minimalizacji cierpień przeciwnika,
- rezygnacji z praktycznych korzyści,
- przyznaniu się do błędu (przewinienia),
- zachowaniu koleżeńskiej atmosfery w grupie (drużynie sportowej),
- współdziałaniu i współpracy w celu uzyskania określonego wyniku w zawodach (turniejach) (Krawczyk 1998).

Sport i wychowanie

Sport i wychowanie stykają się ze sobą i uzupełniają choćby poprzez:

- usprawnienie zdolności adaptacyjnych,
- rozwój organizmu,
- kształtowanie cech wytrwałości,
- odpowiedzialności, dyscypliny,
- zapobieganie chorobom cywilizacyjnym.

Są to zarówno zadania stawiane w świecie sportu, jak też traktować je można jako stricte wychowawcze.

O znaczeniu sportu dla spraw wychowania pisze w swej pracy Jerzy Nowocień, stwierdzając, iż sport:

- jest w **stanie wyzwolić w człowieku ogromną energię, czynić go zdolnym do pokonania własnych słabości i ułomności;**
- poprzez zdolność „otwierania się” na życie społeczne może przyczyniać się do **propagowania poprawnych wzorców osobowych, eliminować złe nawyki, niehigieniczny tryb życia, inspirować do pozytywnych działań;**
- potrafi pobudzać aktywność jednostki, **pozwała jej zrozumieć siebie i żyć w wolności oraz podejmować śmiałe decyzje;**
- może swymi wartościami **oddziaływać pozytywnie nie tylko na rozwój i wychowanie młodego pokolenia, ale równie dobrze może stymulować stosunki między jednostkami, grupami społecznymi, a nawet narodami i państwami;**
- odgrywa istotną rolę w **kształtowaniu płaszczyzny porozumienia między ludźmi, zrównuje wszystkich, bez względu na rasę, wyznanie religijne oraz polityczną orientację** (Nowocień, 2001, s. 24 i n.).

Czym dla Ciebie jest sport?

- Pasja, hobby, relaks, ucieczka od problemów;
- Forma pracy i spędzania wolnego czasu;
- Sposób na życie;
- Zabawa,
- Gra, zabawa i rywalizacja;
- duma,
- rozwój,
- Pasja, która powoduje codziennie uśmiech na twarzy;
- Ruch
- Przyjemność;
- Możliwość poznawania nowych osób;
- Możliwość pokazania się;

Czym dla Ciebie jest sport?

- Dążeniem do doskonałości, pokonywaniem własnych słabości, stawianiem sobie celów;
- Walką z własnymi słabościami;
- Dbaniem o zdrowie;
- Życiem;
- Dążeniem do usprawniania ciała w celu osiągnięcia coraz lepszych wyników;
- Sposobem na własny rozwój;
- Możliwością rozwijania swojej osobowości i charakteru oraz talentów.

Czym dla Ciebie jest sport?

- Sposobem zapobiegania patologiom;
- Formowaniem cech charakteru;
- Realizowaniem samych siebie.
- Czynnikiem kształtującym charakter;
- Możliwością osiągnięcia jak najlepszych wyników;
- Dbaniem o dobre samopoczucie;
- Pożytecznym wypełnieniem czasu;
- możliwością nawiązania znajomości, przyjaźni,
- sposób na życie;
- przyjemnością,
- miejscem wyładowania emocji.

Rola sportu w świetle wychowania

Wychowanie i sport	
podobieństwa	różnice
Wartości	Sport jest miejscem realizacji marzeń; Wychowanie zaś wskazuje zasady
Uczymy się różnych form zachowań	Sport ukierunkowany jest na zdobywanie laurów; Wychowanie natomiast na rozwój
Szkola pokonywania własnych słabości i przygotowania do życia	Wychowanie zależy od kultury danego narodu; Sport zaś jest jeden – ogólnoludzki
Proces długotrwały	W sporcie – rywalizacja; W wychowaniu – jej brak
Uczą dobrych postaw, celów i zasad	W sporcie liczy się sukces; W wychowaniu nie liczy się to, kto jest najlepszy
Wszyscy są równi	Sport można porzucić; Wychowanie trwa przez całe życie
Kształtują uczciwość i koleżeństwo	Wychowanie – nauka; Sport – sukces
Uczą współpracy	Sport – przyjemność; Wychowanie – obowiązek
Ciężka praca nad sobą samym	Sport rodzi wiele niebezpieczeństw i zagrożeń związanych z: – łatwym zyskiem, – sławą i władzą. Wychowanie zaś służy zawsze dobru
Wymagają czasu	W sportach indywidualnych kształtuje się egoizm; W wychowaniu byłaby to sprzeczność

Wspólne cele

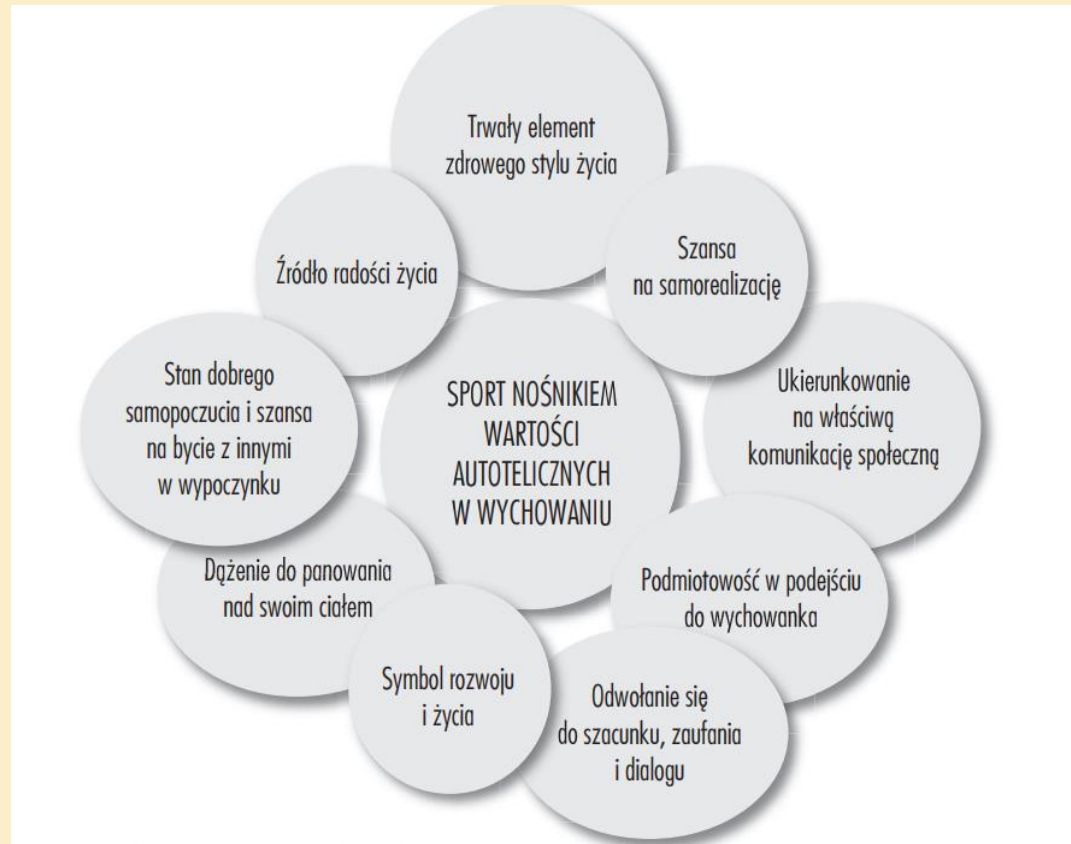
- ukierunkowanie na rozwój własny,
- kształtowanie postaw prospołecznych,
 - kształtowanie charakteru,
 - kształtowanie osobowości,
 - kształtowanie poglądów,
- osiągnięcie cech altruizmu, uczciwości, systematyczności.

Obszar sportu i wychowania mimo konkretnych różnic, może doskonale się uzupełniać i stanowić komplementarny „program” rozwoju człowieka, jego tożsamości i człowieczeństwa

Niewątpliwie proces wychowania realizowany w ramach szkolenia sportowego jest elementem nie do przecenienia dla pobudzania zwłaszcza w młodych zawodnikach świadomości własnej tożsamości, podmiotowości i wartości jako osoby.

ukierunkowany jest na zdrowie, radość, dobre samopoczucie, szacunek, zaufanie, a także samorealizację i podmiotowość.

Sport i wychowanie odwołują się do wspólnych, charakterystycznych w pedagogice metod wychowania: karania, nagradzania, pouczeń, wymagania stosowania się do zasad i obowiązujących reguł, modelowania, czyli metody przykładu.

Sport może realizować przesłanki procesów wychowania w sytuacji, gdy wystąpi podmiotowe traktowanie wychowanka, oparte na szacunku, zaufaniu i dialogu, komunikacja uczuć i rygor odpowiedzialności będzie dominował nad komunikacją ocen i rygiem posłuszeństwa, kształtowane postawy będą fundowane w systemie akceptowanych wartości.

Kształtowane w sporcie postawy, obowiązujące zasady fair play, oceny moralne, umiejętności ruchowe, tolerancja, kompetencje współdziałania, kreatywności i komunikacji to wartości, które bezsprzecznie winno się włączyć w strategię edukacyjną.